

IVAR HALLSTRÖM

1826-1901

Liten Karin

Little Karin

Opera i fyra akter med libretto av

Opera in four acts based on a libretto by

Frans Hedberg

Akt 1

Kritisk utgåva av/Critical edition by Anders Wiklund

Levande Musikarv och Kungl. Musikaliska akademien

Syftet med Levande Musikarv är att tillgängliggöra den dolda svenska musikskatten och göra den till en självklar del av dagens repertoar och forskning. Detta sker genom notutgåvor av musik som inte längre är skyddad av upphovsrätten, samt texter om tonsättarna och deras verk. Texterna publiceras i projektets databas på internet, liksom fritt nedladdningsbara notutgåvor. Huvudman är Kungl. Musikaliska akademien i samarbete med Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Kungl. Musikaliska akademien grundades 1771 av Gustav III med ändamålet att främja tonkonsten och musiklivet i Sverige. Numera är akademien en fristående institution som förenar tradition med ett aktivt engagemang i dagens och morgondagens musikliv.

Swedish Musical Heritage and The Royal Swedish Academy of Music

The purpose of Swedish Musical Heritage is to make accessible forgotten gems of Swedish music and make them a natural feature of the contemporary repertoire and musicology. This it does through editions of sheet music that is no longer protected by copyright, and texts about the composers and their works. This material is available in the project's online database, where the sheet music can be freely downloaded. The project is run under the auspices of the Royal Swedish Academy of Music in association with the Music and Theatre Library of Sweden and Svensk Musik.

The Royal Swedish Academy of Music was founded in 1771 by King Gustav III in order to promote the composition and performance of music in Sweden. Today, the academy is an autonomous institution that combines tradition with active engagement in the contemporary and future music scene.

www.levandemusikarv.se

Huvudredaktör/Editor-in-chief: Anders Wiklund
Notgrafisk redaktör/Score layout editor: Anders Högstedt
Textredaktör/Text editor: Erik Wallrup

Levande Musikarv/Swedish Musical Heritage
Kungl. Musikaliska akademien/The Royal Swedish Academy of Music
Utgåva nr 577/Edition No. 577
2014
Notbild/Score: Public domain. Texter/Texts: © Levande Musikarv
ISMN 979-0-66166-052-1

Levande Musikarv finansieras med medel från/Published with financial support from Kungl. Musikaliska akademien, Kungl. Vitterhetsakademien, Marcus och Amalia Wallenbergs Stiftelse, Statens Musikverk, Riksbankens Jubileumsfond, Svenska Litteratursällskapet i Finland och Kulturdepartementet.
Samarbetspartners/Partners: Musik- och teaterbiblioteket, Svensk Musik och Sveriges Radio.

Personer/Characters

Karin Månsdotter	sopran/soprano
Kung Erik/King Erik	tenor
Prinsessan Cecilia/Princess Cecilia	mezzosopran/mezzo-soprano
Max, stallsven/stableboy	tenor
Jöran Persson, kansler/chancellor	bas/bass
Hertig Johan/Duke Johan	bas/bass
Olof Stenbock, adelsman/nobleman	bas/bass
Welamson, livdrabant/gentleman-at-arms	bas/bass
Fyra flickor/Four girls	sopranos
Marknadsfolk, hovmän, drabanter, tärnor, pöbel, skördefolk/ Market people, courtiers, soldiers, bridesmaids, a boy, harvest people	

Orkester/Orchestra

Piccola, 2 flauti, 2 oboe, 2 clarinetti (B, A), 2 fagotti, 4 corni, 2 trombe, 3 tromboni, timpani, arpa, archi

Innehåll/Index

Akt I

No. 1. Chör: Och liten Karin tjänste på unga kungens gård (Kör/Choir)	1
No. 2. Duo: Hvar är min mor? Hon på arbete gått (Max, Karin)	29
No. 3. Chör: Det är midsommar nu, se hvad korgar i rad (Kör/Choir)	48
No. 4. Visa med Chör: Hör hit, godt folk i Stockholms stad! (Björndansaren/The Bear Dancer, Kör/Choir Jöran Persson)	75
No. 5. Scen: Har du ej sett min vackra blomsterflicka? (Kung Erik/King Erik, Jöran Persson, Karin, Kör/Choir)	84
No. 6. Vexelsång: Finge jag välja bland blommor och blad (Kung Erik/King Erik, Karin)	89
No. 7. Duo: Säg mig, säg, hvad du heter, flicka (Kung Erik/King Erik, Karin)	95
No. 8. Scen: Der Karin är ... Men hvad ... tillsammans med en riddersman? (Max, Erik, Karin, Jöran Persson)	102
No. 9. Final: Nå, Karin, säg hvad ville sen din vackra, glada ungersven? (Karin, Max, Jöran Persson, Flickor/Girls, Folk/People)	107

Innehåll/Index

Akt II

No. 10. Introduktion [instrumental] - Folkvisa - Scen och Chör: Så kom der ifrån himmelen två hvita dufvor ned (Cecilia, Karin, Tärnor)	127
No. 11. Duett: Seså, liten Karin, nu muntert du må, slå upp dina ögon, de klara blå! (Cecilia, Karin)	144
No. 12. Scen och Aria: Är det väl sant? O hvilken fröjd! (Karin)	156
No. 13. Duett: Du hörde mig, min Karin? O, låt mig gå! (Kung Erik/King Erik, Karin)	165
No. 14. Final: Hör! Se en skara folk med vilda rop sig samlar! (Karin, Kung Erik/King Erik, Kör/Choir)	188

Innehåll/Index

Akt III

No. 15. Romans: Får nu du dröja, här invid min sida (Karin, Kung Erik/King Erik)	223
No. 16. Scen: Man kommer ... Visst din kansler! (Kung Erik/King Erik, Karin, Johan, Cecilia)	234
No. 17. Bröllops-marsch	255
No. 18. Scen: Ja, efter månet oblidt ödes slag den gamla borgen kläder sig idag (Kung Erik/King Erik)	275
No. 19. Chör (och Scen): Hell drottning Karin! Länge hon må konungatronen smycka! (Kör/Choir)	280
No. 20. Fackeldans: Nu räcka vi stolts jungrun ett tindrande ljus (Kör/Choir)	298
No. 21. Final: Ha! Hvad vill du skurk, med daggerten? (Karin, Cecilia, Erik, Max, Johan, Jöran Persson)	313

Akt IV

No. 22. Inledning och Chör: Slut är dagen, solen sjunker (Skördefolket/Harvest people, utom scenen/behind the stage)	344
No. 23. Scen: Hvad är det som gnyr? Hvem ropar i skogen? (Erik, Skördefolket/Harvest people)	348
No. 24. Scen: Erik Erik! Denna röst! Säg hvar är du? Min Erik? (Erik, Karin)	361
No. 25. Scen och Slummersång: Se, Erik, se hur skön solen går ned i gyllne skyar! (Karin, Erik)	367
No. 26. Final: Hertigens folk har omringat platsen ... allt är förlorat! (Velamson, Karin, Stenbock, Erik, Kör/Choir)	377

Ivar Hallström

Ivar Hallström (1826-1901) hade en säregen karriär som tonsättare: han var självlärd och nästan uteslutande inriktad på vokalmusik och musikdramatik. Men hans kompositioner kan inte kallas udda, de förenar då moderna strömningar i fransk och tysk musik med tidens intresse för svensk folkton.

Ivar Hallström var stockholmare och fick i hemstaden sin enda egentliga musikutbildning i form av pianolektioner för den franskäta Edmund Passy och tysken Theodor Stein. 1844–49 studerade han juridik vid Uppsala universitet och kom under studietiden i kontakt med prinsarna Gustaf och Carl, båda musikaktiva. Hallströms komponerade redan under Uppsalaåren – solosånger och pianostycken – och framträdde som pianist.

1853 fick han anställning som bibliotekarie av prins Oscar. Detta arbete – och hans redan existerande bekantskap de andra prinsarna – medförde att han också blev engagerad för att ordna hovets musikafnär. Ibland delade han det ansvaret med den yngre tonsättarkollegan och senare hovkapellmästaren Conrad Nordqvist. Han blev ledare för Adolf Fredrik Lindblads musikskola 1861, en syssla som han hade till skolan lades ner 1872.

Tonsättaren Ivar Hallström var produktiv och ägde dessutom stor anpassningsförmåga, två omständigheter som kan förklara hans framgångar. Vokalmusiken (sånger och körverk) skrev han främst för hovafnär och liknande salonger, där han medverkade. En större publik nådde han med sin musikdramatik, där Ivar Hallström gjorde en märklig insats genom både antalet verk och den stilistiska mångfalden. Han komponerade såväl stort anlagda operor som populära operetter, men också skådespelsmusik. Operan *Den bergtagna* (1874, libretto Frans Hedberg), baserad på en medeltida ballad, blev hans största succé.

© *Gunnar Ternhag*, Levande Musikarv

Liten Karin

Efter debuten 1867 med operasångspelet *Hertig Magnus och sjöjungfrun* skulle Ivar Hallström komma att skriva ytterligare fjorton verk för scenen, alltifrån opera till sångspel. Inte mindre än nio verk fick sina urpremiärer på Kungliga Teatern med ett hundratal föreställningar som följd. Hallström kom att bli det svenska 1800-talets operamästare; han är den ende under seklet som så genomgående visar säkerhet och drivenhet i handhavandet av operaformen. Det är att notera att det i Hallströms produktion i stort sett inte finns ett enda rent instrumentalt verk av format. Den musikaliska faktur som var Hallströms signum lämpade sig väl för teatern med tematisk pregnans, förmåga till uttrycksfulla linjer och en sällsynt lyhördhet för den sceniska dramaturgin.

Trots denna följsamhet mot det teatrala förloppet har musiken ändå en självklar egen ställning som musikdramatiskt uttryck. Hans influenser kom från den tidiga 1800-talet med bl.a. Beethoven, Weber, Mendelssohn och Schumann som musikaliska förebilder och från det samtida Frankrike med Auber, Thomas och Gounod som modeller för operaskapandet. Samtidigt hade Hallström, genom många resor i Europa, en mycket god uppfattning om samtida musikdramatik, och även om han förhöll sig nyfiskt avvaktande till exempelvis Wagner lät han sig både tjusas och influeras av Bayreuthmästaren. Men han intresserade sig också för den svenska folkvisan genom de uppteckningar som gjorts av bl.a. August Afzelius och som publicerades av Olof Åhlstrand. Hallström hade en speciell begåvning för att imitera folkvisan (om än i ett konstmusikalisk modus) som än idag kan vara förvillande lik en mer genuin upptecknad folkmelodi.

Alla dessa influenser: svensk folkvisa, klassicistisk romantik, franskt lyriskt drama, wagnersk kromatik, italienskt bel canto smälts samman till det genuina och starkt personliga tonspråk som är Ivar Hallströms. Eklekticism upphöjt till musikaliskt credo!

Hallströms sista verk för operascenen blev *Liten Karin*. I fyra akter berättar librettisten Frans Hedberg och Hallström om den omöjliga kärleken mellan Erik XIV och Karin Månsdotter. Verket skrevs till en operatävling som hade utlysts redan 1894 med tanke på att få fram ett lämpligt verk att inviga det nya operahuset med. 1896 hade man fått in tre verk och resultatet som juryn (Gunnar Wennerberg, Carl Rupert Nyblom, Conrad Nordqvist, Joseph Dente och Richard Henneberg) meddelade i februari 1897 var att ingen hade fått vare sig första eller andra pris, medan ett tredje pris och ett tusen kronor tilldelades *Liten Karin*. Ett av de övriga bidragen var Elfrida Andrées och Selma Lagerlöfs *Fritjofs saga*.

I *Liten Karin* sammansmälts de nationella dragen från *Hertig Magnus och sjöjungfrun* och *Den bergtagna* (1874), den sistnämnda Hallströms största framgång, som övertog rollen som Sveriges nationalopera efter Naumanns *Gustaf Wasa*. Rollerna i *Liten Karin* distanseras från det traditionella nationella sångspelet, Erik och Karin blir mer sammansatta karaktärer och personteckningen fördjupas på ett sätt som står närmare den sena 1800-talsoperan. I *Liten Karin* sammansmälts de nationella dragen från *Hertig Magnus* och *Den bergtagna* (1874), den sistnämnda Hallströms största framgång som tog över efter Naumanns *Gustaf Wasa* som Sveriges nationalopera. Istället för att låta rollerna behandlas antingen som i det nationella sångspelet eller den europeiska operan, får Erik och Karin mer sammansatta karaktärer och en mer fördjupad persontekning. De folkloristiska musikelementen blir mer renodlade, som exempelvis Björndansarens visa i första akten. Förutom att *Liten Karin* kan uppfattas som Hallströms svanesång till operakonsten, är den också ett slags sammanfattning av hans föreställning om den nationella operan. Lika medveten att hålla sitt verk i nationell stil som i *Hertig Magnus*, lika medvetet bemödar sig tonsättaren om att psykologiskt porträttera den sinnesvage Erik, vars enda tillflykt är den älskande och förlåtande Karin. Det finns fler reminiscenser från balladen *Herr Hjalmar och skön Ingrid* (1865), operorna *Hertig Magnus* och *Den bergtagna*, men i *Liten Karin* har Hallström åstadkommit en större koncentration och dramatisk puls än tidigare. Operan kan därför också upplevas mer som fyra scener än som de fyra akter den är skriven i.

Hallström påbörjade sitt arbete med *Liten Karin* redan 1894. I ett brev till en av sina protégéer, tenoren Olle Lemon som då studerade i Paris, skriver han flera gånger att "Hedberg har varit hos mig" och att han själv "arbetat duktigt på *Liten Karin*". Sin vana trogen skrev Hallström ut hela partituret, orkestermaterial, körstämmor och klaverutdrag. Då operan inte kom att framföras, blev hela materialet liggande, och efter Hallströms död 1901 fördes hela hans musikaliska kvarlätningskap till dåvarande Musikaliska akademiens bibliotek, där det nu förvaras i Hallströmsamlingen, nu i Musik- och Teaterbiblioteket i Stockholm. Där vilade Sveriges sista nationella opera i den stora 1800-talstraditionen till den 23 juni 1997, då den fick sin urpremiär genom Vadstena-akademiens framförande på Kalmar teater.

© *Anders Wiklund*, Levande Musikarv

Kritisk kommentar

Källmaterial

Manuskript

A. Musik- och Teaterbiblioteket, Stockholm, Kungliga Teaterns arkiv. Kompletta orkesterpartitur i autograf. Manuskriptet utgörs av lösa folier av notpapper (270x350mm) där varje akts foliebunt omslutes av ett löst folio. Första akten (s.2-234), Andra akten (s.2-184), Tredje akten (s.2-210) och Fjärde akten (s.2-96). Manuskriptet använder förtryckt notpapper av märket B[reitkopf] & H[ärtel] Nr 12C [20 system/sida], Nr 13C [22 system/sida] och Nr 14 C [24 system/sida].

Liten Karin skrevs för den operatävling som utlysts med anledning av invigningen av det nya operahuset (se verkkommentar). Verket kom dock aldrig att framföras varför det föreliggande källmaterialet är helt jungfrueligt vad beträffar korrigeringar, språng och interpretationsanvisningar. Förutom det kompletta orkesterpartituret finns även ett komplett stämmaterial, klaverutdrag, version för piano solo med överlagd text, samt libretto, allt i Hallströms autograf. Även Frans Hedbergs autograf till originaltexten har noterats. Denna finns i privat ägo hos släktingar till Ivar Hallström.

Libretto

Musik- och Teaterbiblioteket, Stockholm, Kungliga Teaterns arkiv. 4° format, 80 sidor i Hallströms autograf.

Sid.1

Liten Karin/Opera i 4 akter

Sid.2:

Personer/Konung Erik/Hertig Johan/Prinsessan Cecilia/Göran Persson/Olof Stenbock/Max, stallsven/Karin Månsdotter/Velamson, lifdrabant/En karl med en björn/Hofmän, Tärnor, Drabanter, Knektar/Marknadsfolk/Handlingen på 1500-talet, dels i Stockholm/dels på Ekolsund.

Sid.3-80

Librettot till *Liten Karin*.

Kommentarer

Någon kritisk berättelse har inte upprättats då utgåvan av *Liten Karin* i ordningställdes för framförandet vid Kalmar Teater 1997 inom ramen för Vadstena Akademiens föreställningar. Kommentarer finns dock markerade i det arbetsmaterial i form av papperskopior av A som använts vid editionsarbetet. Detta material förvaras i Stiftelsen Internationella Vadstena Akademiens arkiv i Vadstena landsarkiv.

Ivar Hallström

Ivar Hallström (1826–1901) had a singular career as a composer: he was self-taught, and almost exclusively oriented towards vocal and dramatic music. But his compositions are not odd; they couple the modern currents in French and German music with the contemporary interest in Swedish folk tunes.

Hallström came from Stockholm, where he received his only real music education, in the shape of piano lessons for Edmund Passy, of French origin, and the German Theodor Stein. From 1844 to 1849, he studied law at Uppsala University, and during his studies he met the princes Gustaf and Carl, who were both active in the field of music. Hallström was already composing during his years at Uppsala – solo songs and piano pieces – and performed as a pianist.

In 1853, he was hired as a librarian by Prince Oscar. This work, along with his pre-existing acquaintance with the other princes, resulted in his also being hired to organise the court's musical soirées. He occasionally shared this task with his younger fellow composer, and later chief conductor at the *Hovkapellet* (the Royal Court Orchestra), Conrad Nordqvist. He became head of the Adolf Fredrik Lindblad school of music in 1861, an occupation he remained in until it was closed in 1872.

As a composer, Hallström was productive and furthermore greatly adaptable, two circumstances that may explain his successes. He mainly wrote his vocal music (songs and choral pieces) for court soirées and similar salons, in which he participated. He reached a larger audience with his dramatic music, in which his contribution was remarkable both in its quantity and stylistic breadth. He composed both large operatic productions and popular operettas, as well as incidental music. His 1874 opera *Den bergtagna* (The Bride of the Mountain King), with a libretto by Frans Hedberg based on a medieval ballad, became his greatest success.

© *Gunnar Ternhag*, Levande Musikarv
Trans. Martin Thomson

Little Karin

After his debut in 1867 with the operatic Singspiel *Hertig Magnus och sjöjungfrun*, Ivar Hallström was to write another fourteen stage compositions, ranging from Singspiel to opera. No fewer than nine works were premiered at the Royal Opera, resulting in a hundred or more performances. Hallström became the master of 19th century opera in Sweden, alone during that century in his confident, skilful grasp of operatic form. Interesting to note, his output includes barely one single purely instrumental composition of any considerable format. His musical script, with its melodic fullness, its potential for linear expressiveness and its rare empathy with stage drama, was quintessentially theatrical.

For all this compliance with the theatrical process, Hallström's music claims a position of its own in the context of music drama. He was influenced by the early 19th century, with Beethoven, Weber, Mendelssohn and Schumann among the composers he took after, and also by contemporary French operatic composers such as Auber, Thomas and Gounod. At the same time, Hallström's many travels in Europe had given him a very clear picture of contemporary music drama, and although he remained positive but undecided, for example, where Wagner was concerned, he allowed himself to be both delighted and influenced by the master of Bayreuth. But he also took an interest in Swedish folksong, through the collections compiled by August Afzelius, among others, and published by Olof Åhlstrand. Hallström had a special talent for imitating folksong (albeit in art-music mode), and even today the result can be deceptively similar to a more genuine, collected folk tune.

All these influences – Swedish folksong, classical romanticism, French lyrical drama, Wagnerian chromaticism and Italian *bel canto* –

were melded into the genuine, highly individual tonal language that is Ivar Hallström's. Eclecticism elevated to a musical credo!

Liten Karin (Little Karin) was Hallström's last composition for the operatic stage. In four acts he and librettist Frans Hedberg depict the impossible love story of Erik XIV and Karin Månsdotter. *Liten Karin* was written for an opera competition which had already been announced in 1894, to canvass a suitable work for the opening of the new Stockholm opera house. Three entries had been received by 1896, and in February 1897 the jury (consisting of Gunnar Wennerberg, Carl Rupert Nyblom, Conrad Nordqvist, Joseph Dente and Richard Henneberg) announced that none of them had been awarded first or second prize, while the third prize and one thousand kronor went to *Liten Karin*. The other entries included *Fritjofs Saga*, by Elfrida Andrée and Selma Lagerlöf.

Liten Karin is a blend of the national elements in *Hertig Magnus och sjöjungfrun* and *Den bergtagna* (1874), the latter of which was Hallström's biggest triumph, succeeding Naumann's *Gustaf Wasa* as Sweden's national opera. The characters in *Liten Karin* distance themselves from the standard national Singspiel. Erik and Karin are more complicated personalities and are portrayed with a depth more closely akin to late 19th century opera. The folklorist elements in the music are more specifically treated, as for example with the Bear Dancer's Ballad in the first act. *Liten Karin* can be taken as Hallström's farewell to operatic art, but also as a summary of his conception of national opera. Just as in *Hertig Magnus*, for example, he consciously adhered to a national style, so in *Liten Karin* we find him intent on creating a psychological portrait of a deranged Erik whose sole refuge is with his loving, forgiving Karin. There are several echoes of the ballad *Herr Hjalmar och skön Ingrid* (1865) and the operas *Hertig Magnus* and *Den bergtagna*, but in *Liten Karin* Hallström achieves greater concentration and more of a dramatic pulse than previously, with the result that this opera can be experienced more as four scenes than the four acts in which it is written.

Hallström had already begun work on *Liten Karin* in 1894. In a letter to one of his protégés, the tenor Olle Lemon who at the time was studying in Paris, he writes several times that 'Hedberg has been with me' and that he himself is 'working hard on *Liten Karin*'. As usual, Hallström wrote out the whole score, the orchestral material, chorus parts and the piano reduction himself. The opera was never performed, and so all this material lay untouched. Following Hallström's death in 1901, all his musical remains were transferred to the library of the Royal Academy of Music, and is now in the Hallström Collection at the Musik- och teaterbiblioteket (Library of Music and Drama) in Stockholm. Sweden's last national opera in the grand 19th century tradition lay dormant there till 23 June 1997, when it was finally premiered by the Vadstena Academy at Kalmar Theatre.

© *Anders Wiklund*, Levande Musikarv
Trans. Roger Tanner